

Et litteraturhus for alle må ikke inneholde alt

Et drøyt år etter at Ord i grenseland-festivalen for første gang feide Gamlebyens gater rene for tomme ord, skal et litteraturhus reises ved ælvas bredder. La meg få dele noen tanker om saken med et interessert publikum.

Når jeg leter meg frem til den nye storstuas hjemmeside på nettet, ser jeg bilder av tiltalende arkitektur og kan lese om initiativtagernes vyer. Skjønt vyer? De små erklæringene fra ressursgruppens medlemmer minner mer om særdeles velment svada.

Det hjelper på inntrykket når styreleder Frode Rekke rapporterer fra tilblivelsesprosessen i FB den 21.11.11. Satsningen på litteratur for barn og unge er tiltalende, men også for voksne bør vel Huset flagge noen ekstra ambisjoner?

Den som følger med på litteraturens utvikling vil vite at Europa rammes av en malstrøm med krim og biografier. Jeg kan like å lese begge deler, men reagerer når en bestemt form eller sjanger blir dominerende. Derfor vil jeg oppfordre dem som styrer det kommende Litteraturhuset: Skygg unna flosklene om hva litteratur skal være.

Det betyr også at det ikke er gangbart å ta monopol på «folks smak». Velkommen til prosa av alle avskygninger, men den som rører ved ordenes eventyr vil vite at lesere er mottagelig for å bli overrasket og etterlatt i undring.

Poesiens mange slag. Jeg vil slå et slag for poesien. Slik jeg ser det er dette fremtidens litteraturform. Både i Norge og internasjonalt vokser diktenes betydning og kvalitet, og Nobelprisen til poeten Tomas Tranströmer kan bane veien for lyrikk som folkelesning.

Poesiinteressen her i byen fikk Liv Mevang Bjerkensjø og undertegnede erfare i en fullsatt kafé Magenta under litteraturfestivalen i september. Poesien har sine slam-konkurranser, rappere og stand-up-lyrikere, så mulighetene er mange. Snart sitter vi dessuten med nesa i hvert vårt lesebrett og surfer tekstens linker og oppslag i lyd og bilde. Lyrikken er nå også app'enes format. Filosofikafeen som har blitt arrangert her i byen har for øvrig satt en god standard, og hvis det nye Litteraturhuset blir kjent for å ønske poetene og essayistene spesielt velkommen, vil gode rykter om egenart spre seg.

Kortreist. Jeg ser at det skal komme en restaurant i 1. etasje, men hvorfor skal kokkene studere restaurantdriften på Litteraturhuset i Oslo for å få inspirasjon? Et middelmådig spisested. Kanskje cheferne her i byen kunne utvikle det økologiske konseptet «kortreist mat». Gjør og gjedde fra Østfolds innsjøer, kalkun og lam fra våre bondegårder, og bakervarer på nivå med produktene fra Åpent Bakeri. Pluss en velutdannet barrista. Norge er i verdenstoppen når det kommer til kaffe og brennerier. Byens forfattere innenfor skjønnlitteratur og sakprosa står parat med kortreist litteratur, hva nå det kan være.

De teknologiske installasjonene i huset vil sikkert by på mange muligheter, men allerede nå vil jeg be gründerne om å etablere en fast praksis: Alle arrangementer som er utsolgte (eller er tilstrekkelig godt besøkte) bør streames/overføres til byens øvrige befolkning via en dertil egnet hjemmeside. Ekstra skjjermer i selve huset er en selvfølge.

For en som følger FFK i tykt og tynt – mon noen rike tanter og onkler kunne gløtte til den andre siden av ælva og bidra til et solid driftsfond?

Ildsjeler. Slik jeg kjenner min hjembys kulturliv er det beundringsverdige ildsjeler som bringer liv og røre til befolkningen. Revytradisjonene er grunnfestet, byen har fostret store skuespillere og vi har et anerkjent akademi for scenekunst. St.Croix-huset er en respektert institusjon, og i flere år har

litteraturkvelder blitt arrangert av Det Kvindelige Læseselskab og på Sir Winston, for å nevne noen av aktivitetene. Altså solide fundamenter når et ordenes hus skal utformes.

Men vil vi få en teaterscene som kan ta imot større gjestespill fra inn- og utland? Fyller vi kirkene når fremragende organister gir konserter? Dyrker vi mulighetene til Bibliotekets Aula? Aulaen er i forfall, leser jeg i avisene, og alle kan se at byens sentrum ligger steindødt de fleste kveldene i uka. Kort sagt, vender Fredrikstad seg mest innover eller utover?

Historiske erfaringer. Byens historie med åpne havner og fremmede folk på besøk er en kulturell forutsetning vi skal omfatte med nysgjerrighet, for på sitt beste er det kyst-østfoldske lynnet åpenhjertig og nysgjerrig.

Jeg håper derfor at Litteraturhusets ledelse våger å vise oss mangfoldet vi ennå ikke kjenner, nasjonalt og internasjonalt. Da monner ikke et kulturbegrep så utvidet at innholdet blir utvannet. Mangfold forutsetter egenart.

I en by der kulturlivet til tider har fått smake retro-stemplet – kanskje bør vi reflektere over at «det lokale» er mer enn gamle vaner og henfarne idealer.

«Det lokale er det universelle» lyder et større budskap. Merk verden: Blikkretningen i de orda er utadvendt.

Freddy Fjellheim, forfatter og litteraturkritiker